

Vårdstudenters attityder till influensavaccin

Sofia Johansson och Linda Sandberg

Examensarbete

Sjukskötare

2018

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Sjukskötare
Identifikationsnummer:	Sofia: 6437 Linda: 6369
Författare:	Sofia Johansson och Linda Sandberg
Arbetets namn:	Vårdstudenters attityder till influensavaccin
Handledare (Arcada):	Petra Ekman
Uppdragsgivare:	HNS
<p>Sammandrag:</p> <p>Denna kvalitativa intervjustudie är en del av det etiska projektet ”Vi bryr oss om” initierat av HNS. Projektet är skapat för att uppmärksamma temats ständiga närvaro i vården. Syftet med studien är att utforska vårdstudenters attityder till influensavaccin och den uppdaterade smittskyddslagen i Finland. Detta är ett relevant ämne då den uppdaterade smittskyddslagen, som stadgar att all vårdpersonal och vårdstudenter som jobbar med direkt patientkontakt ska vara vaccinerade mot influensan, trädde i kraft den 1.3.2018. Som teoretisk referensram i studien används ”The Health Belief model”. Denna förklarar en individs handlingsförmåga utifrån flera motiv. Som referensram används även HNS värderingar, för att återkoppla arbetet till beställaren. Som metod för data-insamling används sex stycken kvalitativa intervjuer med öppna frågor. Informanterna som deltog var vårdstudenter inom sektionen för vård på Arcada. Frågorna i intervjuerna utforskade informanternas attityder kring influensavaccin och den uppdaterade smittskyddslagen. Studiens forskningsfrågor lyder: ”Vilka attityder har vårdstudenter, på högskolan Arcada, till influensavaccin?” samt ”Vilka attityder har vårdstudenter, på högskolan Arcada, till den uppdaterade smittskyddslagen som trädde i kraft den 1.3.2018?” Resultatet är sammanställt med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys. Med detta skapades två huvudteman med fyra underteman var. Resultatet visar att faktorer som kan påverka vårdstudenters attityder till influensavaccin är bland annat: viljan att skydda sig själv och andra, rädsla för biverkningar samt tron på ett effektivt kontra ineffektivt skydd av vaccinet. Faktorer som kan påverka vårdstudenters attityder till smittskyddslagen är: ansvarskänsla gentemot sina patienter, avsaknad av alternativ och önskan om specificering.</p>	
Nyckelord:	influenza, vaccin, influensavaccin, smittskyddslag, vårdstudent, attityd
Sidantal:	48
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	3.12.2018

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Nursing
Identification number:	Sofia: 6437 Linda: 6369
Author:	Sofia Johansson & Linda Sandberg
Title:	Vårdstudenters attityder till influensavaccin
Supervisor (Arcada):	Petra Ekman
Commissioned by:	HUS
<p>Abstract:</p> <p>This qualitative study is a part of the ethical project “We care about” initiated by HNS. The project is created to pay attention to the theme’s constant presence in healthcare. The aim of the study is to investigate healthcare students’ opinions on influenza vaccine and the renewed communicable diseases act in Finland. This is a relevant subject, due to the renewed communicable diseases act, that enacts that all healthcare personnel and healthcare students that work with direct patient contact are to take the influenza vaccine every season, was established 1.3.2018. The theoretical frame that is used is “The Health Belief Model” that explains an individual’s capability of action. HNS-values are also being used as a theoretical frame, to connect the study back to HNS. The data collection was done through six qualitative interviews with open questions. The informants were students within the section for care at Arcada. The questions researched the students’ attitudes and opinions on influenza vaccine and the renewed communicable diseases act. The main questions for the study are; “Which attitudes does healthcare students, at Arcada University of Applied Sciences, have towards the influenza vaccine?” and “Which attitudes does healthcare students, at Arcada University of Applied Science, to the renewed communicable diseases act that were established 1.3.2018?”. The result of these interviews was compiled with a qualitative content analysis and which resulted in two main themes with four subtopics each. The result showed that factors that affected healthcare students’ attitudes towards influenza vaccination are for example; the will to protect oneself and one’s patients, fear of side effects and the belief on an effective contra ineffective protection provided by the vaccine. Factors that affected the attitudes towards the renewed communicable diseases act are for example: a sense of responsibility to protect one’s patients, lack of options for vaccination and a wish for itemisation.</p>	
Keywords:	influenza, vaccine, influenza vaccine, communicable diseases act, healthcare students, attitude
Number of pages:	48
Language:	Swedish
Date of acceptance:	3.12.2018

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Sairaanhoitaja
Tunnistenumero:	Sofia 6437 Linda 6369
Tekijä:	Sofia Johansson & Linda Sandberg
Työn nimi:	Vårdstudenters attityder till influensavaccin
Työn ohjaaja (Arcada):	Petra Ekman
Toimeksiantaja:	HUS
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Tämä laadullinen haastattelututkimus on osa eettistä projektia "Välitämme" joka on perustettu HUS:in toiminnasta. "Välitämme" on perustettu tuomaan näkyvyyttä teeman jatkuvaan läsnäoloon hoitokonteksteissa. Tämän tutkimuksen tarkoitus on tutkia hoitoalan opiskelijoiden asenteita influenssarokotetta- sekä päivitetyn tartuntatautilakia kohtaan Suomessa. Tämä aihe on oleellinen koska päivitetty tartuntatautilaki astui voimaan 1.3.2018 ja määrää, että kaikki hoitohenkilökunta ja hoitoalan opiskelijat jotka on välittömässä potilaskontaktissa pitää olla rokotettuna influenssaa vastaan. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä on käytetty "the Health Belief Model":ia joka selittää ihmisen toimintatapumusta. Toisena viitekehyksenä toimii HUS:in arvot, huomioiden tutkimuksen tilaajaa. Tiedonkeruu toteutettiin pitämällä 6 laadullista haastattelua avoimilla kysymyksillä. Informantit olivat hoitoalanopiskelijoita Arcadalla. Tutkimuskysymykset tutkivat opiskelijoiden asenteita influenssarokotteen ja uusiutuneen tartuntatautilakia kohtaan. Tutkimuksen kysymykset ovat "Mitkä ovat hoitoalanopiskelijoiden asenteet influenssarokotteeseen ammattikorkeakoululla Arcadalla?" sekä "Mitkä ovat hoitoalanopiskelijoiden, ammattikorkeakoululla Arcadalla, asenteet uudistuneen tartuntatautilain kohtaan joka astui voimaan 1.3.2018?". Tulokset jotka tulivat ilmi haastatteluissa koottiin laadullisen sisällön analyysin avulla kahteen pääkategoriaan joilla molemmilla oli neljä alateemaa. Tulokset näyttivät että tekijät, jotka vaikuttaa asenteisiin influenssarokotetta vastaan, olivat esimerkiksi: tahto suojata itseään sekä potilaitaan, sivuvaikutukset ja usko siihen että rokote antaa hyvän tai puutteellisen suojan. Tekijät jotka vaikuttavat asenneihin uusiutuneen tartuntalakiin ovat esimerkiksi vastuun tunne suojata potilaitaan, toisien keinojen puute rokottamiseen sekä toivomus että lakia selkeytettäisiin.</p>	
Avainsanat:	influenssa, influenssarokote, tartuntatautilaki, asenne, hoitoalanopiskelijat
Sivumäärä:	48
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	3.12.2018

INNEHÅLL

1 INLEDNING	6
2 BAKGRUND	6
2.1 Forskningsöversikt.....	9
2.2 Centrala begrepp.....	13
2.3 Positiva aspekter med influensavaccin	13
2.4 Negativa aspekter med influensavaccin.....	14
3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	16
4 TEORETISK REFERENS RAM	17
5 METOD – KVALITATIV FORSKNINGSINTERVJU	18
5.1 Data-insamling	19
5.2 Data-analys	21
6 RESULTAT	23
6.1 Resultatet i relation till den teoretiska referensramen.....	26
6.2 Resultatet i relation till forskningsöversikten	28
7 KRITISK GRANSKNING OCH ETISKA REFLEKTIONER	31
7.1 Validitet och reliabilitet.....	31
7.2 Etiska reflektioner	33
8 DISKUSSION	34
9 KÄLLFÖRTECKNING	36

Bilagor:

Bilaga 1 Presentation av valda artiklar

Bilaga 2 Intervjufrågor

Bilaga 3 Information som delgavs under intervjun

Bilaga 4 Informationsblankett

Bilaga 5 HNS värderingar

1 INLEDNING

Detta examensarbete är en del av det etiska projektet "Vi bryr oss om" initierat av Helsingfors och Nylands Sjukvårdsdistrikt, HNS. Avsikten med projektet är att skapa mångsidig kunskap kring temat "Vi bryr oss om" för att uppmärksamma temas ständiga närvaro i olika sammanhang i vården. Syftet med denna studie är att utreda vårdstudenters attityder till influensavaccin. Ämnet är aktuellt i Finland då smittskyddslagen har uppdaterats och kräver, fr.o.m. 1.3.2018, att all personal som har direkt vårdkontakt med klienter och patienter ska vara vaccinerade mot säsongsinfluensan samt ha vaccinen inom vaccinationsprogrammet i kraft. Skribenterna anser att det finns texter som behandlar nyttan av influensavaccinet och motiveringar kring fördelar och nackdelar med influensavaccin och med att vårdpersonal vaccineras. Skribenterna har dock inte hittat någon officiell dokumentation på hur vårdpersonalen upplever lagförändringen just i Finland. Därför vill skribenterna med hjälp av studien utforska och dokumentera vår framtida vårdpersonal, det vill säga vårdstudenters, åsikter, tankar och attityder till influensavaccin och den uppdaterade smittskyddslagen.

2 BAKGRUND

Influensa orsakas av influensavirus som bildar en infektion i luftvägarna. Av de som blir smittade av viruset insjuknar ungefär hälften i influensa. Vanliga symptom på influensa är bland annat feber och muskelvärk och vissa kan även uppleva snuva och ömhet i halsen. Personer utan grundsjukdomar och med en god grundhälsa tillfrisknar efter 3–5 dagar från influensan. Att influensa skulle vara mycket allvarligt är ovanligt, men hos äldre personer (över 65 år) eller personer med dåligt immunförsvar kan smittan orsaka en försämring av allmäntillståndet, vilket till och med kan leda till döden. Oftast beror detta på att influensan kan rubba de grundsjukdomar som personen lider av. Med influensa kan även följsjukdomar uppkomma, som t.ex. bakterieorsakad lunginflammation, vilket i sin tur kan leda till t.ex. blodförgiftning. Influensaviruset orsakar även ett tiotal hjärnhinneinflammationer och hjärtmuskelinflammationer årligen. (Lumio, 2017)

Influensan förekommer som epidemivågor årligen runtom i världen. Till Finland kommer epidemin mellan november och mars varje år. Epidemin får benämningen pandemi då influensavågen upplevs svårare än tidigare år. Då insjuknar större del av befolkningen än vanligt. Senaste pandemin i Finland var mellan 2009 - 2010 och influensan fick namnet svininfluensa. (Lumio, 2017)

Influensavaccinet är till för att skydda människor ifrån att drabbas av influensan. Vaccinet gör så att kroppens egna immunsystem börjar tillverka antikroppar, och därmed ett eget skydd, mot influensan. Det är dock viktigt att komma ihåg att influensavaccinet inte skyddar emot förkylning trots att förkylningssymptomen kan likna symptomen på influensa. Man kan inte drabbas av influensan på grund av influensavaccinet. (FASS, 2017) Från att influensavaccinet har injicerats tar det cirka 2 veckor innan ett skydd för influensan har utvecklats. Även under en pågående epidemi kan influensavaccinet ges. Influensan kan dock bryta ut, trots vaccinet, om patienten blivit smittad med viruset innan kroppen hinner bilda tillräckligt med antikroppar för att kunna förse gott skydd. (THL, 2017a)

Influensavaccin är ett vaccin som innehåller ytantigener av det aktuella influensaviruset. Influensavaccinet ser olika ut från år till år och vilka ytantigener vaccinet skall innehålla bestäms av världshälsoorganisationen WHO. WHO bestämmer ytantigenerna på basen av vilka virus som högst antagligen kommer att orsaka influensa den kommande säsongen. Influensavaccinet innehåller ej förstärkningsmedel eller konserveringsmedel. (THL, 2017a)

Lagen gällande smittsamma sjukdomar uppdaterades 9.3.2017 i enlighet med social- och hälsovårdsministeriets beslut att öka patientsäkerheten. Detta genom att effektivera personalens vaccinationer. Lagen gäller även studerande inom social- och hälsovård som utför arbetspraktik med patient- och klientgrupper. (Finlex, 2017) Från och med 1.3.2018 är arbetsgivaren skyldig att säkerställa att personer med t.ex. lågt immunförsvar och med risk att insjukna i influensa vårdas enbart av personer med influensavaccinet i kraft. Influensavaccinet är avgiftsfritt för vårdpersonal som är i direkt kontakt med eller har hand om skötsel av patienter och klienter. (THL, 2017b)

Tidigare år har vårdpersonalen uppmanats att vaccinera sig, men det har inte varit lagstadgat. Under influensasäsongen tar vårdpersonalen till olika vårdåtgärder för att skydda sina patienter från influensa, t.ex. genom att använda munskydd kan man förebygga risken att smitta eller själv bli smittad av influensa. Vårdpersonalen uppmanas även till extra noggrann handhygien för att minska risken att smitta sina patienter. (Lumio,2017)

Skribenterna har valt att avgränsa sig till att undersöka vårdstudenters åsikter och tankar kring ämnet. Funderingar kring andra forskningsgrupper uppstod i planeringsfasen, men det slutgiltiga beslutet var att avgränsa informanterna till vårdstuderande. Detta på grund av att den nya smittskyddslagen påverkar vårdstuderande lika mycket som den just nu aktiva vårdpersonalen.

Efter mars 2018 bör all vårdpersonal och alla vårdstudenter vaccinera sig mot influensan varje säsong. Detta betyder att alla vårdstuderande måste vara skyddade mot influensan, med hjälp av vaccin, under skolårets praktikperioder. Studenterna måste även binda sig till att i framtiden vaccinera sig mot influensan då de väljer att vara verkamma inom det yrke man valt att studera till. (Finlex, 2017)

Då man talar om influensa och influensavaccinering, talar man ofta om riskgrupper. En riskgrupp är en grupp personer i befolkningen som kan vara utsatta för extra stor hälsorisk ifall de insjuknar i influensa. Personer som hör till riskgrupper erbjuds influensavaccinet konstansfritt. Till riskgrupperna hör personer som lider av; kroniska sjukdomar av olika slag t.ex. hjärtsjukdom, lungsjukdom, ämnesomsättningsjukdom, lever- sjukdom, njursvikt, sjukdom som försämrar immunförsvaret, någon som får behandling som försämrar immunförsvaret, personer med kronisk neurologisk- eller neuromuskulär sjukdom eller annan sjukdom som kan försämra allmäntillståndet allvarligt vid smitta av influensan. (THL, 2017c) Även gravida kvinnor, alla över 65-års ålder, barn i åldern 6 månader - 6 år, närstående till någon som har ökad risk för insjuknande av allvarlig influensa, beväringar, personal inom social- och hälsovården samt inom läkemedelsförsörjningen vaccineras avgiftsfritt mot influensan. (THL, 2017a)

2.1 Forskningsöversikt

I det här stycket reflekterar skribenterna kring tidigare forskning gällande influensavaccin. Skribenterna har använt sig av Academic Search Elite som sökmotor. Skribenterna valde artiklar mellan åren 2007–2017. Alla artiklar är även peer reviewed. Forskningarna behandlar attityder av olika slag hos vårdpersonal samt medicin- och vårdstudenter.

Medical students' attitude towards influenza vaccination

Studien utreder bland annat läkarstudenters motivation till att ta eller inte ta influensavaccinet Åren 2012-2013. Studien utfördes som en enkätundersökning. Resultaten visar att en betydande del av vårdstudenterna har negativa attityder till influensavaccinet. Av de som deltog i studien år 2012 var 12,9% vaccinerade mot influensa. Resultatet visar att attityden, lättillgänglighet och ifall vaccinet erbjuds gratis eller inte påverkar studenters val att vaccinera sig. Beslut om att inte vaccinera sig grundade sig till att man inte ansåg att influensa var en allvarlig sjukdom och att man inte ansåg sig lida av risk till att insjukna. Även effektiviteten av vaccinet kritiserades. Bristfällig information om vaccinet bidrar till negativa attityder. (Lehmann et al. 2015)

Swedish nursing and medical students' high vaccination adherence during the influenza A (H1N1) pandemic 2009: Insights for pandemic preparedness

Studien undersökte svensk sjukvårdspersonal under en massvaccinationskampanj för att se i fall den påverkat deras vaccinationsbeslut, samt hurdana attityder personerna hade. 89,2% av deltagarna i studien hade vaccinerat sig. De som tagit vaccinet motiverade det med att de skyddade sig själv och sina patienter mot influensan samt att de ansåg att fördelarna med vaccinet övervägde riskerna. De som inte vaccinerade sig upplevde aningen inte att vaccinet skulle vara effektivt eller att de var rädda för infektion eller biverkningar. Några ansåg även att de inte i sitt arbete stötte på med hög risks patienter. En del deltagare hade glömt bort att vaccinera sig. (Faresjö et al. 2012)

Nurses' attitudes towards enforced measures to increase influenza vaccination: A qualitative study

Fastän hälsomyndigheter har motiverat till att vaccinera vårdpersonal mot influensa med fördelar som t.ex. minskad morbiditet och mortalitet hos patienter så har vaccinationsgraden förblivit låg. Studien undersöker sjukskötares attityder till tvångsåtgärder för att öka vaccinationsgraden mot influensa för att höja graden vaccinerade. Studien utfördes som en kvalitativ semi-strukturerad intervju för 18 ovaccinerade sjukskötare. Studien visade att sjukskötarna ställde sig kritiskt till tvångsåtgärder. Dock accepterades i större omfattning sådana tvångsåtgärder som gav en viss möjlighet att välja, detta gjorde att åtgärden accepterades lättare. (Pless et al. 2016)

Student nurses' reasons behind the decision to receive or decline influenza vaccine: a cross-sectional survey

En enkätstudie som undersöker orsaker bakom beslut att ta eller inte ta influensavaccinet hos 430 vårdstuderande. Studien utfördes i England. Bara 12.2% av studenterna tog vaccinet regelbundet. Studien påvisade att motiv till att ta vaccinet var bl.a. att man upplevde att man själv var i risk att insjukna, att man ville skydda sig själv och sin egen hälsa samt sina patienter och deras hälsa, vaccinet var gratis, och det hade rekommenderats. Orsaker till att inte ta vaccinet var bl.a. kostnader, att man aldrig tidigare insjuknat i influensa, avsaknad av upplevt behov, upplevelsen att vaccinet inte är effektivt, möjliga biverkningar eller att man inte gillar injektioner. (Hunt et al. 2012)

Socialization, Indifference, and Convenience: Exploring the Uptake of Influenza Vaccine Among Medical Students and Early Career Doctors

I denna artikel beskrivs en studie, som gjorts i England, angående influensavaccin. Skribenterna har intervjuat läkarstudenter och nyutexaminerade läkare. Studien gjordes för att klargöra faktorer som påverkar deltagarnas val angående att vaccinera sig mot säsongsinfluensan.

Artikeln behandlar orsaker och anledningar, till varför vårdpersonal i England väljer eller inte väljer att vaccinera sig mot säsongsinfluensan årligen. I England rekommenderas vårdpersonal att vaccinera sig emot influensan. Vaccinering mot influensan tros ha ett flertal positiva aspekter så som minskad spridning av influensa på sjukhus, färre sjukdagar för vårdpersonalen och minskad mortalitet hos patienter och klienter. Vissa

argumenterar för att en obligatorisk vaccinations-policy skulle behövas på grund av patientsäkerhet och att det är hälsovårdsinstitutioners skyldighet att skydda sina patienter och klienter. Andra menar att införandet av en obligatorisk säsongsvaccinering mot influensan för vårdpersonal är omoraliskt och att inte ta självbestämmanderätten i beaktande.

Enligt artikeln har tidigare undersökningar sammanställt ett antal faktorer som gör att hälso- och sjukvårdspersonal är negativt samt positivt inställda till influensavaccinet. De faktorer som anses ge vårdpersonal en negativ inställning till influensavaccinet är rädsla för negativa effekter, att vårdpersonal inte känner oro över att drabbas av influensa, att det kan vara opraktiskt eller svårt att få influensavaccinet samt en bristande uppfattning om riskerna med influensa. De faktorer som bidrog till en positiv inställning till att vaccinera sig mot säsongsinfluensan var att skydda sig själv, att skydda patienter, på grund av att det är enkelt att få tag på samt för att följa exempel.

Resultatet av studien visar att en del av deltagarna tyckte att fördelarna inte övervägde riskerna med influensavaccination. Vissa deltagare hade gjort ett aktivt val att vaccinera sig, men de flesta som deltog i studien visade en likgiltighet gentemot influensavaccin. De flesta upplevde inge starka åsikter varken för eller emot influensavaccin. Detta tyder på att för- och nackdelarna med att vaccinera sig mot säsongsinfluensan väger ungefär lika hos deltagarna i studien. Ett antal deltagare i studien hade ingen insikt i varför man bör vaccinera sig, vissa av dem hade valt att ta influensavaccinet trots detta.

Studien visade att beslutet om att ta influensavaccinet påverkades starkt av den sociala miljön. Då det rådde en likgiltig inställning gentemot influensavaccinet blev detta något som kvarstod inom hälso- och sjukvårdskulturen. Deltagarnas uppfattning av vaccinet var även påverkad av olika problematiska faktorer så som t.ex. tidigare erfarenheter, förebilder och kunskapsbrist kring risker och fördelar med vaccinet. (Egde et al. 2017)

Attitude of Dutch hospital personnel towards influenza vaccination

Detta är en enkätstudie som gjorts i Nederländerna, som är gjord för att påvisa attityder gentemot influensavaccinering. Enkäterna skickades ut till läkare och sjukskötare som arbetade på "University Medical Center Utrecht".

112 av 220 enkäter som skickats ut till läkarna och sjukskötarna besvarades. En tredjedel av de besvarade enkäterna uppvisade en positiv inställning till influensavaccin. De faktorer som påverkade vårdpersonalens åsikter positivt till influensavaccin var att de var medvetna om vårdpersonalens skyldighet att skydda sina patienter, vetskapen att risken för att drabbas av influensan är större då man arbetar inom hälso- och sjukvården samt att de tror på vaccinets effektiva skydd gentemot influensan. Studien visade också att läkare hade mer troligt en positivare attityd till influensavaccinet än vad sjukskötare och annan sjukvårdspersonal hade.

Enligt studien behövs utbildning för sjukhuspersonalen för att bilda en positivare attityd till influensavaccination. (Van den Dool et al. 2007)

Self-reported influenza vaccination rates and attitudes towards vaccination among health care workers: results of a survey in a German university hospital

Detta är en studie som gjorts för att undersöka antalet vaccinerade bland vårdpersonal samt deras attityder till vaccin. Undersökningen är baserad på influensasäsongen 2014/2015. Detta är en enkätstudie som utfördes i ett universitetssjukhus i Tyskland.

31% av de enkäter som skickades ut besvarades. 55% av de som svarat uppgav att de tagit vaccinet emot säsongsinfluensan. Antalet läkare som sade sig ha tagit influensavaccinet var högre än antalet sjukskötare. Studien visade även att antalet vaccinerade skilde sig beroende på inom vilken område de arbetade, t.ex. var hälso- och sjukvårdspersonal som arbetade med pediatrika patienter mer troliga att ta vaccinet än de hälso- och sjukvårdspersonal som arbetade inom kirurgi.

Bland de som valt att inte ta influensavaccinet var tvivel på vaccinets effekt och vaccinets indikationer de orsaker som främst nämndes som grund att inte ta vaccinet.

I artikeln kommer skribenterna fram till, att för att öka antalet vaccinerade bör man fokusera på att utbilda främst sjukskötare. Utbildningen bör fokusera på att kunna visa upp vetenskapligt bevis på fördelar som en vaccinerad vårdpersonal för mig sig till patienterna samt vaccinets goda och negativa effekter. (Hagemeister et al. 2017)

2.2 Centrala begrepp

Influensa orsakas av influensavirus. Detta orsakar en akut övre luftvägsinflammation. (THL, 2016) Influensan kommer i epidemier och i Finland förekommer den mellan november och mars. (Lumio, 2017)

Influensavaccin är ett vaccin som är till för att ge ett skydd emot influensan. Då personen vaccineras så gör vaccinet att kroppen tillverkar antikroppar som stoppar sjukdomen. Influensavaccin ges som en injektion, antingen i en muskel eller under huden. (Fass, 2017) Influensavaccinet ges gratis till riskgrupper årligen.

Riskgrupp definieras av svensk ordlista (SO) som en "grupp av befolkningen som är speciellt utsatt för viss risk". Svensk ordlista är utgiven av svenska akademien. (SO, 2009a) Nationalencyklopedin definierar ordet som "Inom epidemiologin benämning på en grupp personer som riskerar att drabbas av sjukdom eller död i förtid". (NE, 2018)

Attityd innebär en positiv eller negativ inställning till någonting. Gordon Allford definierar attityd som en inlärd tendens att tänka, känna och bete sig, på ett visst sätt i förhållande till ett visst objekt. (Järvinen et al, 2009)

Värdering definieras av Svenska Akademiens Ordlista som en subjektiv "bedömning av något" eller som en "principiell uppfattning i större fråga". (SAOL, 2015) Av Svensk Ordlista beskrivs ordet som en "bedömning av värde hos någon eller något" samt som en persons subjektiva åsikt om något. (SO, 2009b) Enligt Nationalencyklopedin definieras ordet som handlingen att bestämma ett värde på något. (NE, 2017)

2.3 Positiva aspekter med influensavaccin

Influensavaccinet förebygger 7–9 insjuknanden av 10 för friska och arbetsföra personer. I Finland drabbas ca 500 000 invånare av influensan varje säsong. (THL, 2015a)

Inom vårdarbetet är det stor risk att drabbas av influensan på grund av kontinuerlig kontakt med patienter som insjuknat. Men det är inte bara för att skydda sig själv som det är

viktigt att vårdpersonalen tar influensavaccin, utan vaccineringen har även en betydande faktor för att skydda patienterna. (THL, 2015a) I ”Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om smittsamma sjukdomar och vissa lagar som har samband med den”, år 2016, beskrivs vaccinering av vårdpersonalen, på institutioner för långtidsvård, vara en faktor för minskad mortalitet samt incidens bland patienterna. (Finlex, 2016) Det är även en stor risk, att hälso- och sjukvårdspersonal omedvetet fungerar som smittbärare av influensan. Smittbärare kan man vara utan att misstänka att man själv drabbats av influensa, på grund av att symtomen kan vara lindriga eller inte ännu uppkommit. (THL, 2015a) Bland äldre kan vaccinering av vårdpersonal ge ett effektivt skydd mot insjuknande, då personalen på långvårdsinstanser är en omfattande smittkälla för klienterna. Även vaccinering av de äldre kan förebygga hälften av alla influensa-insjuknanden, i stor uppskattning. (THL, 2015a)

Vaccinering av vårdpersonal är även en betydande faktor för att bevara personalstyrka vid influensasäsonger, speciellt under epidemier. (THL, 2015a) Då sjukfrånvaron bland hälso- och sjukvårdspersonalen minskar, så minskar även kostnaderna för arbetsgivaren. För en veckas sjukledighet kostar det ca 850 € för arbetsgivaren i fråga. Dessa kostnader är uträknade för en sjukskötare. Kostnaden för sjukfrånvaron är betydligt större än kostnaderna att vaccinera denna sjukskötare. (Finlex, 2016)

Influensavaccinet anses vara ett mycket säkert vaccin. Allvarligare biverkningar av influensavaccin är mycket sällsynta. Lindrigare biverkningar, så som t.ex. rodnad, ömhet vid stickstället och feber är vanligare, men allt som oftast är de helt ofarliga. Det är inte heller möjligt att drabbas av influensa på grund av vaccinet då det inte innehåller hela viruspartiklar, utan endast komponenter. Förvaringsmedel eller adjuvanter förekommer heller inte i influensavaccinet. (THL, 2015b)

2.4 Negativa aspekter med influensavaccin

Så som med andra vaccin så kan influensavaccinet orsaka biverkningar. Som tidigare nämnt, är de vanligaste biverkningarna oftast lokala, så som t.ex. smärta, svullnad och rodnad vid instickstället. Olika undersökningar visar att dessa biverkningar uppkommer hos ungefär var fjärde person. Feber kan också vara en biverkning av vaccinet, men

detta är vanligare hos barn under 2 år, än hos vuxna. Ungefär 10 procent har visats få feber efter en influensavaccination. Små barn kan, som biverkning, även utveckla olika hudreaktioner. Detta är vanligt speciellt i samband med feber. Allvarliga biverkningar är mycket sällsynta. Några få fall av ledinflammationer, tillfällig trombocytopeni och neurologiska skador har rapporterats. (THL,2015b)

Det finns även kontraindikationer till influensavaccinet, som innebär att personen i fråga inte kan vaccineras. I fall personen tidigare fått en allvarlig allergisk reaktion, anafylaxi, då personen fått influensavaccin får inte personen vaccineras. Barn under 6 månader skall inte få vaccinet i injektionsform. Därtill finns det många skäl att granska försiktighetsåtgärderna innan man vaccinerar en person. I fall personen är sjuk med t.ex. feber skall vaccinationen skjutas upp tills personen tillfrisknat. Olika allergier så som ägg- och antibiotikaallergier bör man ta i beaktande innan en influensavaccination. Oftast upplever inte personerna någon reaktion efter vaccinationen, vilket innebär att allergin inte är en kontraindikation, men man bör vara uppmärksam och försiktig. Personer med Guillain-Barré syndrom bör reflektera över vaccinationen med läkaren innan personen vaccineras. Det är nämligen inte möjligt att totalt utesluta att GBS symptomen skulle förvärras eller återkomma efter vaccinationen. (THL,2016) Det gäller att alltid efter en vaccination, uppmana den vaccinerade personen att följa med egna måendet i ungefär 10 - 15 minuter i närhet till utrymmet var vaccinationen tagit plats, ifall personen skulle drabbas av en allergisk reaktion.

På olika chatforum har den nya uppdaterade smittskyddslagen väckt mycket diskussion. Bland annat på Tehys och Hoitajat.net's olika chatforum och bloggar behandlas frågan från många olika perspektiv. Hoitajat.net beskriver att åsikterna är tudelade, vissa för och andra emot lagförändringen. Hoitajat.net skriver hur lagförändringen har bidragit till att personer har skapat ett medborgarinitiativ mot lagen. Diskussionen hade över 70 kommentarer med en framkommande negativ ton. Vårdare är missnöjda då vaccinationen anses vara påtvingad och då man på vissa arbetsplatser hotas mista sitt jobb i fall man inte vaccineras. Andra tycker att massvaccinationerna är en ekonomisk fråga och att det gynnar medicinindustrin då de får stora summor på grund av lagförändringen. (Hoitajat.net, 2017)

Även Tehy beskriver situationen i sina bloggar. Även här framkommer radikala åsikter. Någon anser att fördelarna inte överväger riskerna. Någon annan argumenterar hur även taxichaufförer och butikspersonal bör vaccineras om vårdpersonalen ska vaccineras, allt eftersom de också har kontakt med riskgrupperna dagligen. (Tehy, 2017)

3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Syftet med denna studie är att undersöka vårdstudenters attityder och åsikter gällande influensavaccinet, samt om den uppdaterade smittskyddslagen i Finland. Med detta vill skribenterna få en ökad förståelse för fenomenet och om hur en del av de påverkade parterna känner inför detta. Att inte själv kunna bestämma om man vill vaccinera sig eller inte är aktuellt i dagens Finland, just på grund av den nya lagstiftningen. Denna paragraf av lagen togs i kraft den 1.3.2018. Denna paragraf innefattar att all vårdpersonal samt studerande, som under årets lopp kommer i kontakt med patienter och klienter, förpliktigas att vaccinera sig mot säsongsinfluensan. Detta kommer dels att påverka studerande som under läsåret ska utföra yrkespraktiker, men det kommer även att påverka dem i deras framtida yrke som en del av vårdteamet.

Eftersom lagen som stadgar att vårdpersonal och vårdstudenter bör vaccineras mot influensan årligen trädde i kraft år 2018, det vill säga en ny lag, finns det inte mycket tidigare forskning angående just detta. Därför vill skribenterna med den här studien utreda åsikterna bland vårdstudenter gällande ämnet i Finland, då det är aktuellt. Genom att utföra studien som en kvalitativ forskningsintervju så får skribenterna reda på attityder på ett enkelt och tydligt sett av studenterna.

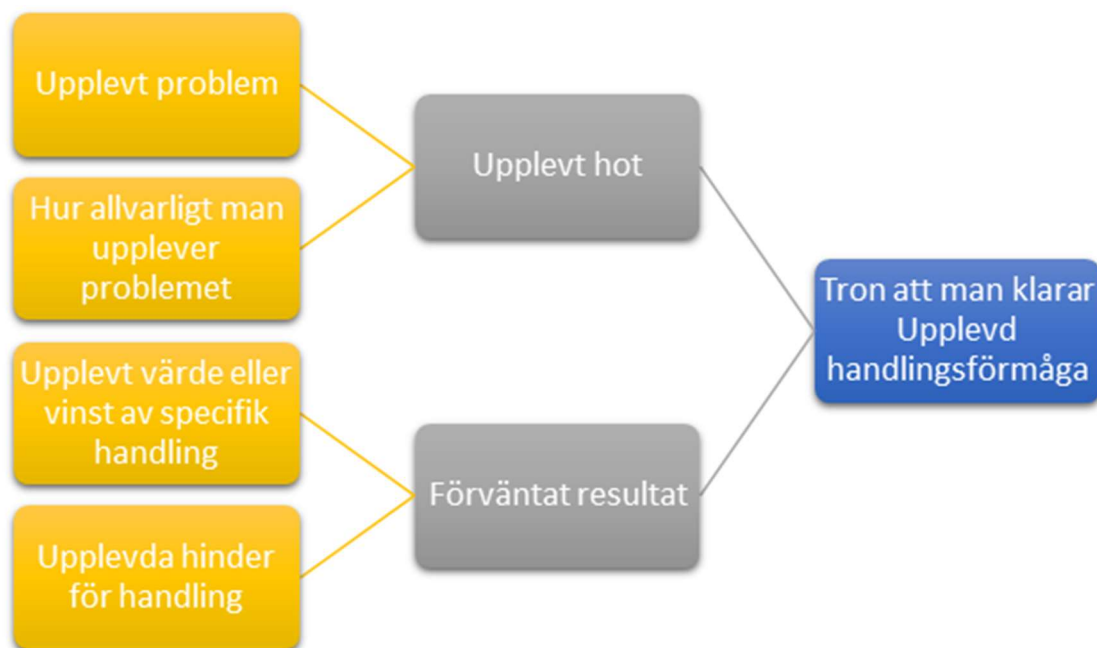
I studien kommer både positiva och negativa åsikter att tas upp. Studiens huvudfrågeställning lyder "Vilka attityder har vårdstudenter, på högskolan Arcada, till influensavaccin?" samt "Vilka attityder har vårdstudenter, på högskolan Arcada, till den förnyade smittskyddslagen som trädde i kraft den 1.3.2018?"

4 TEORETISK REFERENSRAM

I denna studie reflekterar skribenterna kring attityden till influensavaccinet hos vårdstuderenter. För att en attityd skall uppkomma, bör man endera vara positivt eller negativt inställda till influensavaccin och lagförändringen i smittskyddslagen. För att vårdstuderenter skall välja att vaccinera sig, kräver det en motivering för att handlingen skall utföras, d.v.s. personen skall låta sig vaccineras mot influensa. Människan behöver ett motiv för att utföra handlingen.

The Health Belief Model beskriver handlingsbenägenheten hos en individ, utifrån flera motiv. Som exempel kan något som ses som ett problem, antingen leda till motivationen för att utföra en handling öka eller reduceras. Det här mönstret kan jämföras med The Health Belief Model. Avgörande faktorn för motivationen är upplevelsen av ens egna förmåga. (Winroth & Rydqvist, 2008)

Bild på The health belief model Winroth&Rydqvist 2008 s.34

Arbetets andra referensram är HNS värderingar. Värderingarna är: Jämlikhet, Patientorientering, Kreativitet och innovativitet, Hög kvalitet, Effektivitet samt öppenhet, Förtroende och ömsesidig uppskattning. HUS strävar bland annat efter hög kvalitet och ef-

fektivitet. Till denna kategori hör bland annat att minska vårdrelaterade skador och riskhändelser som kan förhindras. En annan kategori som kan förknippas till studien är patientorientering. Denna innefattar bland annat att skapa en trygg vårdmiljö för patienten. Jämlikhet den sista punkten som kopplats till arbetet. Detta betyder att alla patienter ska behandlas och bemötas likvärdigt. (HUS, 2017)

5 METOD – KVALITATIV FORSKNINGSINTERVJU

Studien utförs som en kvalitativ intervjustudie. Beslutet om en intervjustudie togs på grund av att det är ett smidigt sätt att undersöka studenters åsikter och tankar kring ämnet i fråga. Kvalitativ intervju är en ypperlig metod då man vill förstå ett fenomen, i det här fallet attityder till vaccination och nya smittskyddslagen. Informanten är i fokus. (Danielson, 2017a)

Studien utforskar vårdstudenternas åsikter och attityder till ämnet. I studien undersöks även hur lagbeslutet om influensavaccination upplevs bland dagens vårdstuderande. Genom att intervjua framtida vårdpersonal så förstår vi bättre attityderna som ett fenomen i samverkan med lagförändringen. Intervjuerna utförs inom Yrkeshögskolan Arcada. I Arcada finns ett flertal inriktningar under institutionen för vård, så som sjukskötare, hälsovårdare, förstavårdare och barnmorskor. Alla dessa yrkesgrupper påverkas av den nya smittskyddslagen som trädde i kraft i mars 2018. Studerande ifrån alla årskurser och inriktningar, inom sektionen för vård, i Arcada kommer att ha möjlighet att delta i studien. Däremot är antalet intervjuer som är genomförbara begränsade. Det är inget krav för studien att informanter ifrån alla inriktningar eller årskurser deltar. Att det är frivilligt att delta måste tas i beaktande eftersom även detta kan betyda att studien möjligen inte kan innefatta informanter ifrån alla inriktningar och/eller årskurser.

Intervjumetoden som valts är intervju med öppna frågor. (Danielson, 2017a) Med ett fåtal frågor kommer hela studiens forskningssyfte täckas. Frågorna i intervjun kommer att utforska informanternas attityder och åsikter angående influensavaccin, den kommande lagändringen.

5.1 Data-insamling

Skribenterna skickade ut e-post till de olika klasserna inom institutionen för vård på Arcada för att samla möjliga informanter. I e-posten framgick information om hur man ska gå tillväga om man är intresserad av att delta. Ifall man som studerande var intresserad av att delta i studien kunde man svara på e-posten och meddela sitt intresse till någon av skribenterna. På detta sätt förblev studentens intresse för deltagande konfidentiellt. I e-posten framgick information om studien, information angående vilka skribenterna är, information om läroanstalten samt vad deras rättigheter och skyldigheter skulle vara som informanter.

Att delta i studien var frivilligt. Informanten gav sitt samtycke skriftligt. Namnunder-teckning gjordes på informationsblanketten som respondenten delgavs före intervjuerna. Det var tillåtet att som deltagare när som helst, under processen som informant, avbryta sitt deltagande. Det skulle även vara lätt för informanten att avbryta sitt deltagande i studien, därför räckte det att personen endast kontaktade skribenterna för att uttrycka sin önskan om avbrytande. Det fanns även kontaktuppgifter till båda skribenter samt till handledande lärare ifall det t.ex. skulle uppstå frågor angående intervjun eller studien, alternativt om någon informant skulle ångra sig angående sitt deltagande i undersökningen. Informanterna fick även ta del av allmän information om influensan och influensavaccinet samt vad den nya lagen innebär för den kommande tiden som arbetare inom vården. All information som samlades in genom intervjun behandlades konfidentiellt. Det var endast skribenterna och möjligen den handledande läraren som kunde se informanternas svar. Den här informationen delgavs till informanterna.

Intervjuerna hölls neutrala. Skribenterna styrde inte intervjun med egna åsikter eller tankar och påpekade ej vaccinationen varken som positiv eller negativ. Detta på grund av att informanten skulle delge sin genuina åsikt och attityd. Det ställdes öppna frågor i intervjun, även detta för att inte påverka informanternas svar. Intervjuerna genomfördes som individuella intervjuer. Inga gruppintervjuer hölls på grund av att informanternas åsikter då kunde påverkas av varandra. På det här sättet byggdes även tillit upp mellan informanten och skribenten, då intervjun hölls privat och därmed beaktades informantens anonymitet på bästa sätt.

Intervjuerna utfördes i Arcadas lokaler. Intervjuerna utfördes alltid där den inte kunde höras av andra, så att informationen förblev konfidentiell. Båda skribenterna var närvarande i alla intervjuer, så att så lite olikheter som möjligt uppstod. Intervjuerna bandades in, så att skribenterna kunde lyssna på dem i efterhand. Detta för att undvika att information missförstods, inte uppfattades korrekt eller att viktig information glömdes bort eller missades. Detta utfördes med hjälp av en diktafon som endast skribenterna hade tillgång till. Textformatet av intervjun förvarades bakom lösenord. Då intervjuerna renskrevs i textformat så raderades allt inspelat material. Det nedskrivna sekretessbelagda materialet förstördes också då studien var färdigställd. Informantens personuppgifter var irrelevanta i studien. I studien beaktades enbart att informanten var en vårdstudent på högskolan Arcada, och därmed påverkades av lagförändringen. Studien beaktade inte kön eller ålder. Studien publicerade inte heller namn på informanten.

Före intervjuerna hölls, höll skribenterna även en pilotintervju för att säkerställa att frågorna uppfattades korrekt och fungerade utifrån syftet. Detta gjordes för att öka studiens tillförlitlighet samt relevans. Även denna intervju bandades in. Efter pilotintervjun kunde t.ex. frågor justeras ifall det ansågs nödvändigt, vilket skribenterna gjorde. (Se bilaga 2)

Eftersom examensarbetet skrevs av studenter på Arcada, så följdes Arcadas modell för god vetenskaplig praxis. (Arcada, 2012)

För att få utföra studien på yrkeshögskolan Arcada så ansökte skribenterna om forskningslov. Ansökan behövdes eftersom forskningsobjektet var människor och man vill fastställa att materialet som samlades in hålls sekretessbelagt, att informanternas integritet skyddas och att de etiska riktlinjerna följs.

I skribenternas ansökan fanns bakgrund om studien, tidigare forskning, den teoretiska utgångspunkten, arbetets syfte, data-insamling, arbetslivsrelevans och etiska reflektioner. Den största tyngdpunkten låg på skribenternas etiska reflektioner över studien. I ansökan kom det tydligt fram hur skribenterna tänkte utföra intervjuerna, samt hur resultaten skulle behandlas. Bilagor var bland annat informationsbrev som skickades per e-post till studerande på Arcada samt samtycke och beskrivning om samarbetsprojektet som studien ingick i. Studiens intervjufrågor fanns även med som bilaga. Före ansökan

gick vidare för behandling så läste skribenternas handledare igenom ansökan och gav sitt godkännande. Skolans representant gjorde därefter sin etiska granskning före skribenterna kunde börja med intervjuerna.

Skribenterna utförde en pilotintervju den 31.8.2018. Det skribenterna kom fram till efter intervjun var att specificera några frågor samt att erbjuda en kort information gällande influensavaccin samt lagförändringen för att försäkra att alla informanter har samma information som bas och därmed har möjligt till egna tankar kring ämnet. På detta sätt försäkras även att informanterna kan forma sin egen uppfattning och svara enligt detta utifrån korrekt fakta. Skribenterna valde även att hålla fördelar och nackdelar som skilda frågor för att öka chansen att informanten skulle öppna frågorna mer genom eget initiativ. Skribenterna diskuterade sinsemellan om att ta fasta på vad informanten säger, och be honom eller henne specificera sina tankar. På detta sätt försäkras det att inte skribenterna styr informantens svar vilket man lätt kan göra med följdfrågor. Då hålls även alla intervjuer neutrala, och är lätt jämförbara då alla görs likadant.

Att ha intervju som datainsamlingsmetod är passande då syftet är att förstå ett fenomen eller någon situation. En kvalitativ forskningsintervju med öppna frågor är lämplig då personens egna upplevelser, erfarenheter, uppfattningar, åsikter eller känslor skall ge kunskap för ett fenomen. Metoden är passande för studien, då syftet är att utreda attityderna till influensavaccin samt den förnyade smittskyddslagen. En ostrukturerad intervjumetod har ingångsfrågor, men fokus ligger på informanten som själv ska få berätta och svara på frågorna ur sin synvinkel. Intervjuaren kan flika in med någon följdfråga för att få mera djup och detaljer om det som beskrivs. (Danielson, 2017a).

5.2 Data-analys

Det finns många olika sätt att utföra en innehållsanalys. Skribenterna valde att först skriva rent alla intervjuer och därefter börja jämföra intervjuerna sinsemellan. Varje intervju får en analysenhet, i detta fall en siffra, som kod för intervjun för att skydda respondentens integritet genom att låta bli att skriva ut namn på den intervjuade.

Därefter söks domäner ur den transkriberade intervjun. Med domän innebär innehållet i intervjutexten som är värdefull och behövs ta fasta på. I studiens fall togs det fasta på allt det sagda som kan ses som en attityd, åsikt eller förhållningssätt till influensavaccinet eller lagförändringen. Skribenterna strök under i de renskrivna intervjuerna med olika färger, och varje färg har en egen domän. (Danielson, 2017b)

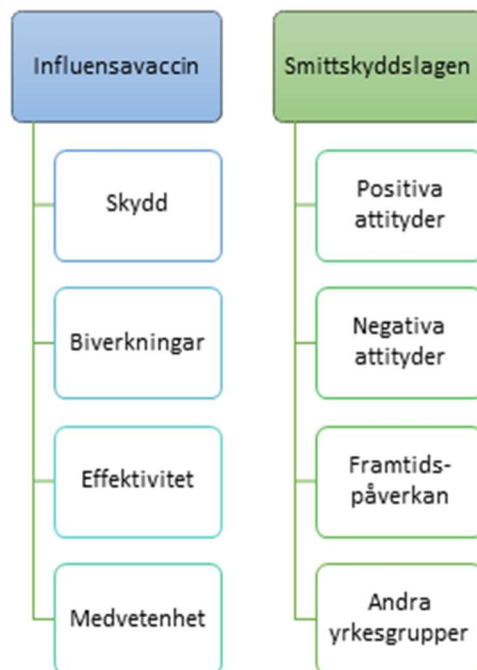
Därefter jämförs meningsenhet, alltså skribenterna sammanfattar hur många som sagt samma sak. Visserligen använder inte alla respondenter samma mening eller ord för att förklara, men innehållet i det sagda är samma. Efter det tolkas och grupperas meningsenheterna i olika koder, alltså grupper, och det räknas hur många av de intervjuade som sagt samma sak. Därefter förs den kodade innebörden till olika kategorier. Meningsenheterna grupperas till övergripande teman och underkategorier. Då resultatet analyseras grupperar skribenterna ihop liknande tankar och skapar på så sätt huvud- och underkategorier enligt vad som kommit fram ur intervjuerna. (Danielson, 2017b)

Skribenterna började analysprocessen med att renskriva alla intervjuerna. Skribenterna delade upp intervjuerna och renskrev tre intervjuer var. De renskrivs ordagrant i varsitt dokument som förvarades på skribenternas personliga datorer, vilka båda förvarades låsta och säkrade med lösenord. Intervjuerna kodades till analysenheterna från 1 – 6, utifrån den ordningen intervjutillfällena har utförts.

Efter detta skrevs de renskrivna intervjuerna ut och skribenterna läste igenom dem och började skriva ner gemensamma åsikter och tankar på ett skilt dokument - det vill säga tog fasta på olika domäner. Där skrevs innebörden av olika fraser, åsikter och tankar ner, samt hur många av informanterna som nämnt dem under intervjuerna. Sedan började skribenterna hitta gemensamma nämnare och pussla ihop de olika tankarna till större teman. Skribenterna kom fram till de två huvudteman; ”Influensavaccin” och ”Smittskyddslagen”. Huvudtemat ”Influensavaccin” delades upp i undertemana ”skydd”, ”biverkningar”, ”effekt” och ”medvetenhet” och huvudtemat ”Smittskyddslagen” delades upp i underteman; ”positiva attityder till lagförändringen” och ”negativa attityder till lagförändringen” samt ”framtidspåverkan” och ”andra yrkesgrupper”. Efter detta skrev skribenterna om fyra teman var, det vill säga vad som framkom i de stora kategorierna. Det här redogörs i resultatredovisningen.

6 RESULTAT

I detta kapitel presenterar skribenterna de stora teman som framkom i intervjuerna. Studiens frågeställning är "Vilka attityder och åsikter har vårdstudenter, på högskolan Arcada, till influensavaccin? samt "Vilka attityder har vårdstudenter på högskolan Arcada till den nya smittskyddslagen som togs i kraft den 1.3.2018?"

Influensavaccin

Skydd

Många deltagare i studien hade åsikten att det är viktigt att skydda människor som hör till riskgrupper, ifrån influensan. De flesta tog upp att det speciellt inom sjukvården är viktigt att skydda sina patienter, med hjälp av att själv vara vaccinerad mot influensan. Detta eftersom i princip alla patienter man möter på sjukhus tillhör en eller flera riskgrupper. Många informanter tog upp faktumet att det är viktigt att vårdpersonal vaccinerar sig för att inte sprida influensan vidare till sina patienter, då de kanske inte klarar av influensan lika enkelt som en frisk vuxen skulle göra.

Hälften av informanterna nämnde att man tar influensavaccinet för att, inte bara skydda andra, men även för att skydda sig själv mot influensan. De var av åsikten att influensavaccinet var bra för att inte själv bli smittad och drabbad av influensan. 5 av 6 informanter uppgav, i intervjuerna, att det var positivt att influensavaccinet överlag minskar spridningen av influensan i samhället och att färre människor i befolkningen drabbas då vi vaccinerar oss.

Biverkningar

4 av 6 informanter i studien tog upp biverkningar som en nackdel med influensavaccinet. Några tog upp risken för mindre biverkningar så som t.ex. lokala smärtor vid stickstället, rädsla för nålar eller feber. Några tog även upp allvarligare biverkningar så som t.ex. anafylaktisk chock. En del tog även upp följderna som några drabbades av efter de fått vaccinet mot svininfluensa, då med tanke på att vissa drabbats av narkolepsi till följd av vaccinet. Ingen ansåg dock att biverkningarna, som nackdel, övervägde fördelarna med att ta influensavaccinet för vårdpersonal.

Effektivitet

Influensavaccinets effekt ansågs påverkas av många olika saker. Vaccinet kritiserades bland annat för att man inte pålitligt kunde säga hur bra vaccinet egentligen är. Nämligen påverkas befolkningens skydd av hur många som tar vaccinet, om det är få som vaccinerar sig så försämras vaccinets effekt. Det är alltså svårt att få ett heltäckande skydd till befolkningen om bara en bråkdel vaccinerar sig. Influensan kan även mutera, vilket innebär att det då skapade säsongsvaccinet blir värdelöst mot den nya muterade influensan.

Genom att ha vaccinet lättillgängligt t.ex. genom vaccinationsdagar och då vaccinet hålls kostnadsfritt så lockar det kanske flera att vaccinera sig.

Medvetenhet

Medvetenheten syntes på många sätt i intervjuerna. Bland annat nämndes det, av informanterna, att influensavaccinet skapas för influensaepidemin som slår till varje vinter/vår och är därmed ett säsongbaserat vaccin. Informanterna nämnde även att man i huvudsak vaccinerar sjukvårdspersonal och riskgrupper. Vaccinet fungerar genom att

kroppen skapar antikroppar mot den influensan som förutspåts slå till just den säsongen. På det sätt minskar influensaepidemier och i många fall skyddas man själv från att insjukna i influensan eller upplever den i alla fall mildare än de som inte vaccineras. Samtidigt skyddar man riskgrupper i sin omgivning.

Smittskyddslagen

Positiva attityder till smittskyddslagen

Gällande smittskyddslagen så nämndes en positiv faktor upprepade gånger, nämligen att patienternas skydd garanteras. Därmed ansågs det att lagen är en bra förändring. Ifall man kan göra någonting för att se till att inte förvärra patientens tillstånd ytterligare med att han eller hon insjuknas allvarligt i influensan, så är det en ganska liten sak att ta ett vaccin för att förebygga detta. På detta sätt bär man, som vårdpersonal, ett ansvar att skydda sina patienter.

Negativa attityder till smittskyddslagen

Ett kritiskt finger lyftes dock även fram i denna fråga. Lagen ansågs vara en bra sak i stora drag, men specificering önskades. Det diskuterades kring lagen angående att sjukvårdspersonal måste vaccinera sig, med betoning på ordet måste. Det frågades efter alternativ och ifrågasattes ifall lagförändringen leder till att man blir tvungen att lämna sin arbetsplats ifall man inte vaccinerar sig. Hur är det med allergiker, eller ifall man inte jobbar under influensa perioden men hoppar in en sommar? Vaccinet ges helst inte ytterom influensaperioden, hur fungerar lagen då? Därtill togs det även upp vaccinets effekt i samband med denna fråga.

Framtidspåverkan

4 av 6 av informanter som deltog i intervjuerna förutsåg en påverkan i framtida studenters yrkesval, då smittskyddslagen förändrades. Alla dessa förutspådde en minskning i antalet sökande till vårdutbildningarna. De trodde att en minskning kommer ske på grund av t.ex. att lagen är en omställning för människorna, att färre troende och religiösa människor kommer att ansöka samt de som är mera intresserade av naturmedicin kommer att avstå från att ansöka till någon vårdutbildning.

Resterande informanter som deltog trodde inte det kommer att ske någon förändring av antalet sökande till vårdutbildningarna på grund av den förändrade smittskyddslagen.

Andra yrkesgrupper

Alla informanter ansåg att även andra yrkesgrupper i vårt samhälle borde vaccinera sig mot influensan årligen. Flera informanter ansåg att de som jobbar inom skola eller daghem samt de som jobbar inom restaurang eller livsmedelsbranschen är exempel på yrkesgrupper som även borde låta sig vaccineras. Andra exempel som kom upp under intervjuerna var de som jobbar inom köpcenter, alla som arbetar inom sjukhusmiljöer och de som jobbar inom sanitetsbranschen. 2 av 6 informanter ansåg att alla i samhället bör vaccinera sig.

6.1 Resultatet i relation till den teoretiska referensramen

Denna studie utfördes för att utreda vårdstudenters attityder till influensavaccin. Som referensram hade vi "the Health Belief model" men även HNS värderingar. Resultatet går att koppla till skribenternas referensramar. Responsen visade både positiva samt negativa attityder.

Health Belief model - Informanterna gav många motiv till varför man kommer till slutsatsen att vaccinera sig mot influensan samt varför man låter bli. Som exempel kan ett upplevt problem vara både influensan eller biverkningar som vaccinet kan ge. Vårt resultat visar att risken att drabbas av influensan kan vara en orsak att låta vaccinera sig. Detta blir då ett problem som kan höja sannolikheten att vaccinera sig mot influensan. Rädslan av att smittas kan i sin tur ses som ett hot som uppmuntrar till att vaccinera sig. Ett annat problem som vårt resultat visade var biverkningar. Potentiella biverkningar som influensavaccinet möjligen ger, kan ses som ett hot som minskar sannolikheten att vaccinera sig.

En annan faktor som kan leda till en handling är hur allvarligt man upplever problemet och detta styr även handlingen. Att skydda sig själv och andra kan tynga ut nackdelarna,

medan andra kanske upplever att fördelarna inte överväger nackdelarna som t.ex. biverkningar. Det här betyder alltså att hotet innebär endera att man själv insjuknar/smittar andra, eller sen att man får biverkningar leder till att ta vaccinet eller låta bli ta det.

Samtidigt inverkar upplevt värde eller vinst samt upplevt hinder på handlingen. Resultatet av studien visar att ett upplevt värde kan vara att man skyddar sig själv och andra med, med fokus på personer i riskgrupper. Ett hinder som studien visar på är att sig att upplevda biverkningar och vaccinet effektivitet styr handlingen. Värdet och hindren med handlingen leder till ett förväntat resultat. Förväntat resultat betyder att personen reflekterar över sina önskningar i koppling till tidigare punkterna gällande vinst och hinder, och överväger därefter att gå och vaccinera sig eller låta bli göra det. T.ex. Kan man se vinsten eller värdet av att skydda sig själv mot influensa eller att man känner att man kan hjälpa någon annan att slippa drabbas, som en tillräckligt stor vinst för att uppnå handlingen. Man kan även se risken för biverkningar eller den möjligen otillräckliga effekten av vaccinet som ett hinder till vaccination.

HUS värderingar - Skribenternas andra referensram är HUS värderingar, eftersom arbetet gjorts som ett samarbetsprojekt med HUS. Värderingarna är: Jämlikhet, Patientorientering, Kreativitet och innovativitet, Hög kvalitet och effektivitet samt Öppenhet, förtroende och ömsesidig uppskattning. Skribenterna ville koppla resultaten till dessa värderingar, och undersöka vilka värderingar som uppfylls i samband med vaccination mot influensa. HUS har beaktat den nya smittskyddslagen och värdesätter vaccination mot influensa. Personalen önskas vaccinera sig mot influensa.

Att vaccinera sig mot influensa uppfyller värderingen patientorientering. Genom att vaccinera sig så skapar man en trygg vårdmiljö för patienten och skyddar både sig själv samt patienten från att insjukna mot influensa. Man minskar på spridning av smittan.

Hög kvalitet samt effektivitet uppfylls även med vaccination. Genom vaccination så minskas vårdrelaterade skador samt smittor som kan förhindras. Vården löper smidigt då mindre personal är sjukskrivna då det är skyddade mot influensan och patienterna är

mindre sjuka då personalen är skyddade och möjligtvis även själva vaccinerade mot influensa.

Jämlikhet uppfylls även då all personal vaccineras. Då är alla skyldiga att ta vaccinet, samt alla patienter får vård av personal som är vaccinerade vilket då säkerställer jämlikheten i vården.

6.2 Resultatet i relation till forskningsöversikten

I detta stycke reflekterar skribenterna över resultatet i relation till de valda artiklarna i forskningsöversikten (2.2) Detta gjordes genom att, på ett skilt dokument, skriva ner olika punkter som nämnts i de valda artiklarna samt vilka artiklar som nämnt de olika punkterna, och sedan jämföra dem med resultatredovisningen (7.1) i denna studie. Detta delades upp i ett antal underkategorier;

Skydda sig själv och sina patienter mot influensan

De som framkom i ett flertal av artiklarna var att ett högt antal arbetande inom sjukvården ansåg att influensavaccinet tas både för att skydda sig själv och för att skydda sina patienter. 4 av 6 valda artiklar i forskningsöversikten visar att detta ökar hälso- och sjukvårdspersonalens positiva attityder till influensavaccinet. Artiklarna "Swedish nursing and medical students' high vaccination adherence during the influenza A (H1N1) pandemic 2009: Insights for pandemic preparedness" och "Attitude of Dutch hospital personnel towards influenza vaccination" undersöker vårdpersonals attityder, artikeln "Student nurses' reasons behind the decision to receive or decline influenza vaccine" undersöker vårdstudenters attityder och artikeln "Socialization, Indifference, and Convenience: Exploring the Uptake of Influenza Vaccine Among Medical Students and Early Career Doctors" undersöker specifikt läkarstudenters och nyutexaminerade läkares attityder till influensavaccinering. Alla dessa artiklar visade att faktumet att skydda sin egen och sina patienters hälsa ökade motivationen till att vaccinera sig mot influensan.

Resultatet i denna studie tyder också på detta. Många av de informanter som deltog i studien ansåg att det en viktig aspekt på influensavaccinering är att skydda sig själv och

andra. De flesta nämnde att det är viktigt att skydda sina patienter och överlag människor som hör till någon riskgrupp från att drabbas av influensan.

Lättillgänglighet och kostnad

Artiklarna ”Medical students’ attitude towards influenza vaccination” och ”Socialization, Indifference, and Convenience” från forskningsöversikten nämnde lättillgänglighet och kostnader som något som påverkade valet att ta eller låta bli att ta influensavaccin. Att vaccinet är lättillgängligt och att det var gratis var något som motiverade att ta influensavaccinet. Enligt artikeln ”Socialization, Indifference, and Convenience” är även faktumet att vaccinet inte fanns lättillgängligt en orsak att en del låter bli att vaccinera sig. Artikeln ”Student nurses’ reasons behind the decision to receive or decline influenza vaccine” visar att faktumet att det kostade faktorer som påverkade deltagarna i de olika studierna att inte vaccinera sig mot influensan.

Även det här var något som av ett få antal informanter nämndes i intervjuerna. En orsak till att kostnad inte nämndes av flera informanter kan vara att det är, och har varit en längre tid, gratis för all vårdpersonal i Finland att vaccinera sig mot influensan. Vidare spekulationer med tanke på kostnader med influensavaccinet kan även vara att ta i beaktande vad det skulle kosta för en arbetsgivare att ersätta en sjukledighet för en personal. En veckas sjukledighet kostar det ca 850 € för arbetsgivaren i fråga. Dessa kostnader är uträknade för en sjukskötare. Denna kostnad för frånvaron är betydligt större än kostnaderna för att vaccinera denna sjukskötare. (Finlex, 2016) Ifall en patient skulle smittas och drabbas av t.ex. en förvärring av sin grundsjukdom, någon följsjukdom eller bara en längre vårdtid på sjukhus på grund av influensan, skulle detta också öka kostnaderna för samhället.

Rädsla för biverkningar

Rädsla för biverkningar var det som nämndes skapa negativa attityder av flest artiklar i forskningsöversikten. Artiklarna ”Swedish nursing and medical students’ high vaccination adherence during the influenza A (H1N1) pandemic 2009: Insights for pandemic preparedness”, ”Student nurses’ reasons behind the decision to receive or decline influenza vaccine” och ”Socialization, Indifference, and Convenience” nämnde detta som en anledning att inte vaccinera sig.

Även i denna studie nämnde 4 av 6 informanter biverkningar som en nackdel med influensavaccinet. Dock ansåg ingen informant att biverkningarna, som nackdel, övervägde fördelarna med att låta vaccinera sig mot influensan.

Vaccinets effekt

Två artiklar i forskningsöversikten visade på att misstanke om dålig effekt av vaccinet var en anledning att inte låta vaccinera sig mot influensan. Dessa artiklar var "Swedish nursing and medical students' high vaccination adherence during the influenza A (H1N1) pandemic 2009: Insights for pandemic preparedness" och "Self-reported influenza vaccination rates and attitudes towards vaccination among health care workers: results of a survey in a German university hospital".

Resultatet i denna studie visade även att negativa attityder kan uppstå vid misstro på vaccinets effekt.

Tvångsåtgärder

Endast en artikel tog upp tvångsåtgärder i relation till influensavaccin. Artikeln "Nurses' attitudes towards enforced measures to increase influenza vaccination" visade att sjukvårdspersonal ställde sig kritiskt till tvångsåtgärder.

Resultatet i denna studie visar en god inställning till den förnyade smittskyddslagen och de strängare direktiven på en vaccinerad sjukvårdspersonal.

Olika yrken inom sjukvården

Flera artiklar i forskningsöversikten visade på att läkare generellt var mer villiga att ta influensavaccinet. Båda artiklarna "Attitude of Dutch hospital personnel towards influenza vaccination" och "Self-reported influenza vaccination rates and attitudes towards vaccination among health care workers" visade resultatet att fler läkare än annan vårdpersonal var vaccinerad mot influensan. Artikeln "Socialization, Indifference, and Convenience", där informanterna endast var läkarstuderande eller nyutexaminerade läkare visade på en större procent vaccinerade och en större procent av positivt inställda till vaccinet än de flesta resterande studier. I alla dessa artiklar kom man även till slutsatsen att utbildning angående influensa och influensavaccin för vårdpersonal var nödvändigt för att få flera inom vården att vaccinera sig.

7 KRITISK GRANSKNING OCH ETISKA REFLEKTIONER

I det här stycket granskar skribenterna sitt arbete kritiskt samt tittat tillbaka och reflekterar hur den etiska praxisen uppnåtts och följts.

7.1 Validitet och reliabilitet

Validitet innebär att man får svar på det som frågas i studien. (Billhult, 2017) Det här kan man utreda genom att jämföra resultaten från egna studien med tidigare liknande forskningar. I tidigare kapitel jämfördes resultaten i denna studie till tidigare forskning. Bland annat faktorn att skydda sig själv och sina patienter kom ständigt fram i skribenternas studie, vilket även var en stor motivering till att sjukvårdspersonal vaccinerade sig enligt artiklarna skribenterna valt ut till tidigare forskning i studien. Därtill skapades negativa attityder gällande biverkningar och misstro till vaccinets effektivitet, vilket även framhövdes i denna studie.

Eftersom resultaten är jämförbara med tidigare forskning innebär det att studien svarar på det som skribenterna frågat. Det här skulle tyda på att begreppsvaliditeten i skribenternas studie är rätt så hög. Samtidigt bekräftar det att studien mäter det som skall mätas, alltså attityder till influensavaccinet vilket därtill tyder på hög innehållsvaliditet. (Billhult, 2017)

Reliabiliteten däremot är svår att stärka då det gäller en intervjustudie med olika ålders vårdstuderande med olika tidigare erfarenheter, där frågorna i själva intervjun var ostrukturerade. Reliabilitet innebär att man får samma resultat vid varje mätning. (Billhult, 2017) Intervjuerna har tagit plats enskilt med varje respondent, var informanten under tillfället har fått tala fritt, och vid behov har skribenterna begärt informanten att specificera. Det här innebär att varje intervjutillfälle har varit unikt på sitt sätt, då informationen kommer ur informanten, enbart med stöd av intervjufrågorna. Fastän innehållet många gånger har kunnat jämföras i intervjuerna sinsemellan, så har intervjuerna varit t.ex. olika långa beroende på hur mycket informanten har velat berätta. Därtill kan

frågorna tolkas av informanten på valfritt sätt, skribenterna har enbart kunna styra diskussionen med att begära personen specificera, för att undvika att påverka svaren med följdfrågor. I studien beskrivs dock intervjuprocessen steg för steg, vilket gör det möjligt att upprepa studien på någon annan grupp.

Studien innefattade enbart 6 stycken informanter. Det här är ett relativt litet urval för ett kvalitativt arbete. Detta ökar risken för ett vinklat resultat i studien, eftersom så få informanter deltog. Anledningen till ett lågt antal utförda intervjuer är både ett lågt visat intresse av vårdstudenter på Arcada samt en tidspress hos skribenterna. Därtill är informanterna alla vårdstuderande på yrkeshögskolan Arcada, vilket även kan påverka resultatet och ett större urval från flera olika skolor hade kunnat visa på ett annorlunda och mer varierande resultat. Därtill kan skillnader förekomma beroende på hur långt man i studierna har framgått, det vill säga hur mycket information informanten har gällande vaccinet och hur de fungerar. Egna erfarenheter kan även speglas och påverka svaren.

Intervjuerna bandades in med hjälp av en diktafon. Den återgav intervjuerna i god kvalitet och det hördes bra vad som sagts i intervjuerna. Skribenterna kunde även spola fram och tillbaka vid renskrivning av intervjuerna för att undvika att skrivfel uppstod. Att intervjuerna sedan renskrevs ordagrant minskar risken för missförstånd.

Källorna som används i vår bakgrund för att beskriva vad influensavaccinet är för något kommer främst ifrån Institutet för hälsa och välfärd (THL) i Finland. De har evidensbaserade artiklar för att presentera nyttan med vaccination. Detta kan ge texten en viss vinkling till studien då det kommer till vaccinering mot influensa. Skribenterna har dock igenom hela arbetet försökt hålla en neutral ton emot influensavaccinering för att inte återspegla egna åsikter, både positiva och negativa, på arbetet. Alla källor som använts i arbetet var pålitliga och av god kvalitet, t.ex. Institutet för hälsa och välfärd (THL), Finlex och Lääkärikirja Duodecim Terveyskirjasto.

Artiklarna som är använda i studien har skribenterna nämnt att ska vara max 10 år gamla för att upprätthålla en god relevans och aktuella resultat. Då detta arbete har tagit över 1 år att färdigställa, innebär att någon av källorna är upp till 11 år gamla då arbetet lämnas in. I studien har inga artiklar ifrån Finland använts då detta var svårt att finna. Alla använda artiklar är skrivna på engelska och översatta till svenska av skribenterna.

Att här förekommit något missförstånd eller felaktig översättning är inget som helt kan uteslutas. Dock har båda skribenterna läst igenom artiklarna och språkkollat samman-
dragen om dem för att minska risken för fel.

Vår studie har godkänts och fått forskningslov för detta arbete vid yrkeshögskolan Arcada. Detta enligt "God vetenskaplig praxis vid studier i Arcada". Genom att utföra en pilotintervju förstärkte skribenterna att frågorna utreder studiens syfte.

Genom att använda "The Health Belief Model" som teoretisk referensram till denna studie ökas förståelsen för resultatet och ger resultatet en bredare mening. Att koppla det till HNS egna utnämnda värderingar hjälper att koppla studien till beställaren av arbetet.

7.2 Etiska reflektioner

Att delta i studien var frivilligt för alla informanter och det var tillåtet att när som helst under processen avbryta sitt deltagande. Då en informant vill avbryta sitt deltagande används inget material från dennes intervjuer, om fallet är sådant att intervjun redan utförts.

All information som samlades in via intervjuer behandlades konfidentiellt. Inga namn nämns i studien. Alla intervjuer bandades in med diktafon, och dessa ljudklipp raderades då intervjuerna var renskrivna. Då studien var färdigställd raderades även alla dokument med de renskrivna intervjuerna. Alla renskrivna intervjuer förvarades på skribenternas personliga datorer bakom lösenord.

För att samla informanter skickade skribenterna epost till alla klasser inom sektionen för vård på yrkeshögskolan Arcada. I e-postet ingick information och kontaktuppgifter om skribenterna och handledande lärare, vid eventuellt intresse för medverkande eller vid eventuella frågor. I e-postet bifogades även en informationsblankett (se bilaga 4) där skribenterna även tog upp de rättigheter man har som informant i studien samt hur skribenterna i korthet kommer att beakta anonymiteten i studien. På blanketten lämnades plats för underskrift, så informanterna hade möjlighet att ge sitt skriftliga samtycke.

Eftersom studien endast innefattade 6 stycken informanter, har skribenterna valt att inte skriva ut direkta citat, eftersom detta anses kunna påverka sekretessen. Detta då någon som läser studien skulle kunna känna igen sig själv eller någon skolkamrat i citaten. Skribenterna har även av samma orsak valt att inte delge informantens kön, ålder, årskurs eller utbildningsprogram. Då metoden var innehållsanalys kan man tänka sig att relevant data kan ha uteblivit på grund av att skribenterna velat skydda sina informanter.

Då resultatet skrev rent, så har skribenterna samlat liknande åsikter till huvudrubriker och skrivit om innehållet så att respondenterna inte skall kunna känna igen sitt svar ur texten.

8 DISKUSSION

I diskussionen har skribenterna reflekterat kring studiens helhet, själva processen samt funderat över förslag till fortsatt forskning.

Intervju som metod för den här studien var ypperligt, då informanterna har fritt fått berätta sina tankar utan större begränsningar. Friheten har gjort att informanternas åsikter har kommit bra fram. Om studien skulle ha utförts som t.ex. en enkätstudie, skulle informanternas åsikter begränsats till en del. Genom att ha öppna, semistrukturerade frågor har informanterna kunnat forma sina svar fritt, men samtidigt har skribenterna hållit i trådarna att alla informanter i varje fall funderat kring samma frågor.

Att få frivilliga att ta tiden att ställa upp för intervju var en utmaning. Det här syns i studien på antalet som deltagit. 6 informanter har intervjuats. Utmaningen att få informanter beror kanske delvis på att ansvaret lämnades över till respondenterna, då de måste kontakta skribenterna i fall de ville delta. Därtill hade skribenterna inte gett något rakt datum för intervju, utan schemat planerades enligt de som anmälde intresse. Det här kan ses som en positiv-, men samtidigt negativ sak. Då man ger rum för informanterna att bestämma över tillfället, så kan det lätt avbokas eller lämnas ogjort. Samtidigt kan det även dra ut på studien. Om skribenterna skulle ha gett ett datum skulle det kanske varit mer bindande, vilket skulle ha gett mindre rum för avbokning.

Studiens resultat lyfte både fram positiva och negativa saker, vilket lyfter mångsidigheten i studien. Därtill har resultatet kunnat jämföras med tidigare forskning, vilket tyder på att studien lyckats även om urvalet varit litet. Som tidigare nämnts ingick enbart 6 stycken intervjuer. För att få ett brett spektrum av åsikter och attityder borde flera ha intervjuats, och även från flera olika årskurser samt möjligen andra skolor.

Skribenterna har reflekterat kring hur arbetet skulle kunna utvecklas och fördjupas. Arbetet skulle kunna fördjupas med större urval informanter och forskningsfrågor. Framtida studier skulle även kunna ta i beaktande hur åsikterna skiljer sig mellan olika kön, åldrar, utbildningsprogram och årskurser. Som tidigare nämnt valde skribenterna i denna studie att inte publicera någon information om informanterna annat än att de var studerande inom sektionen för vård på yrkeshögskolan Arcada. Detta då det kunde riskera bruten sekretess. Ett annat alternativ skulle vara att informanterna skulle vara färdigutbildad vårdpersonal ute i arbetslivet. Med denna grupp skulle man även kunna få en bredare aspekt med tanke på t.ex. åldrar, hur länge man arbetat inom vården, hur åsikterna skiljer sig på olika håll i landet och så vidare.

Arbetet skulle även kunna följas upp med tanke på hur åsikterna ändras i framtiden, är åsikterna negativt laddade om några år eller kommer en anpassning att ske gällande vaccinering mot influensan? Kommer smittskyddslagen ändras inom snar framtid eller kommer den återstå så som den ser ut i dagsläget? Den här frågan behandlas aktivt just nu då lagen anses vara en aning vag och misslyckad, och ger stort utrymme för tolkning. Samtidigt har lagen varit svår att verkställa i praktiken.

I november 2018 tog Tehy ställning till nya smittskyddslagen. Tehy, som är Finlands största fackförbund för social- och hälsovårdsbranschen, anser att smittskyddslagen är ett viktigt verktyg för att minska spridningen av olika smittsamma sjukdomar vidare. Dock kräver Tehy nu att nya smittskyddslagen skall specificeras, och om det inte går så måste den slopas. Ute på fältet har det varit utmanande att verkställa lagen. Det har även funnits tolkningsutrymme för arbetsgivare att kunna avskeda en person på basis av att hon eller han inte tagit vaccin. (Tehy, 2018)

9 KÄLLFÖRTECKNING

Billhult, Annika, 2017, Mätinstrument och diagnostiska test, I Henricson, Maria, *Vetenskaplig teori och metod, från idé till examination inom omvårdnad*, Studentlitteratur AB Lund, Upplaga 2:1, (2017) s.133-134

Danielson, Ella, 2017a, Kvalitativ forskningsintervju, I Henricson, Maria, *Vetenskaplig teori och metod, från idé till examination inom omvårdnad*, Studentlitteratur AB Lund, Upplaga 2:1, (2017) s.143-146

Danielson, Ella, 2017b, Kvalitativ innehållsanalys, I Henricson, Maria, *Vetenskaplig teori och metod, från idé till examination inom omvårdnad*, Studentlitteratur AB Lund, Upplaga 2:1, (2017) s.285-88

Egde, Rhiannon. Goodwin, Dawn. Isba, Rachel & Keegan, Thomas (2017). *Socialization, Indifference, and Convenience: Exploring the Uptake of Influenza Vaccine Among Medical Students and Early Career Doctors*, *Qualitative health research*, vol 27 nr 13 s. 1982 – 1993

Hämtad: 21.01.2018

Faresjö, Tomas. Arvidsson, Lina. Boberg, Pontus. Hagert, Britt. Gursky, Elin A.Timpka, Toomas. *Swedish nursing and medical students' high vaccination adherence during the influenza A (H1N1) pandemic 2009: Insights for pandemic preparedness*, (Accepted: 31.08.2011)

Hämtad 21.1.2018

Fass.se, *Influvac*, (Uppdaterad: 26.07.2017)

Tillgänglig: <http://www.fass.se/LIF/product?nplId=19980320000189#list-of-contents>

Hämtad: 17.12.2017

Finlex, *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om smittsamma sjukdomar och vissa lagar som har samband med den 25.02.2016/13*. (2016)

Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/esitykset/he/2016/20160013.pdf>

Hämtad: 26.10.2017

Finlex, *Social- och hälsovårdsministeriets förordning om vaccinationer, Lagen om smittsamma sjukdomar 1227/2016*. (2017)

Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2017/20170149?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=f%C3%B6rordning%20om%20vaccinationer>

Hämtad 23.10.2017

Forskningsetiska delegationen, 2012, *God vetenskaplig praxis*, Arcada

https://start.arcada.fi/sites/default/files/dokument/ovriga%20dokument/god_vetenskaplig_praxis_i_studier_vid_arcada.pdf

Hämtad 19.11.2018

Hagemester, M.H. Stock, N.K. Ludwig, T. Heuschmann, P. Vogel, U (2018). *Self-reported influenza vaccination rates and attitudes towards vaccination among health care workers: results of a survey in a German university hospital*, Public Health (Elsevier).

Vol. 154, s. 102-109

Hämtad: 06.02.2018

Hankonen, Riitta, Tehylehti, *Uusi laki tuo pakkorokotukset työpaikoille*, (8.2.2017)

<https://www.tehylehti.fi/fi/uutiset/uusi-laki-tuo-pakkorokotukset-tyopaikoille>

Hämtad 16.12.2017

HNS Multiprofessionella etiska arbetsgrupp, 03/2017, *Arvojuoste (Värderingar)*, Bifogad som bilaga 5, www.hus.fi

Hoitajat.net, *Hoitajien keskuudessa repesi rokoteraivo*, (Påbörjad 8.2.2017)

Tillgänglig: <https://hoitajat.net/hoitotyö/ajankohtaista/hoitajien-keskuudessa-repesi-rokoteraivo-r438/?tab=comments#comment-987>

Hämtad 16.12.2017

Hoitajat.net, *Kapina kytee, ”rokotepakon” vastustajat perustivat kansalaisaloitteen*, (Påbörjad 24.3.2017)

Tillgänglig: <https://hoitajat.net/hoitotyö/ajankohtaista/kapina-kytee-%E2%80%93-rokotepakon-vas-tustajat-perustivat-kansalaisaloitteen-r459/?tab=comments>

Hämtad: 16.12.2017

Hunt, Charlotte. Arthur, Antony, *Student nurses' reasons behind the decision to receive or decline influenza vaccine: a cross-sectional survey*, (Accepted:12.07.2012 Published online 21.07.2012)

Hämtad 21.1.2018

Institutet för hälsa och välfärd (THL), *Influensavaccin*, (2017a)

Tillgänglig: <https://www.thl.fi/fi/web/vaccinationer/vaccin/influensavaccin#Influensavaccin>

Hämtad 25.10.2017

Institutet för hälsa- och välfärd (THL), *Fakta om vaccinering av social och hälsovårdspersonal*, (Uppdaterad: 3.11.2015a)

Tillgänglig: <https://www.thl.fi/sv/web/vaccinationer/vaccin/influensavaccin/influensavaccinationer-av-social-och-halsovardspersonal-samt-personalen-inom-lakemedel-forsorjningen/fakta-om-vaccinering-av-social-och-halsovardspersonal>

Hämtad: 26.10.2017

Institutet för hälsa och välfärd (THL), *Influensavaccinationer av social- och hälsovårdspersonal samt personalen inom läkemedelsförsörjningen*, (2017b)
Tillgänglig: <https://www.thl.fi/sv/web/vaccinationer/vaccin/influensavaccin/influensavaccinationer-av-social-och-halsovardspersonal-samt-personalen-inom-lakemedel-forsorjningen>
Hämtad 23.10.2017

Institutet för hälsa- och välfärd (THL), *Kontraindikationer och försiktighetsmått vid influensavaccination*, (Uppdaterad 7.9.2016)
Tillgänglig: <https://www.thl.fi/sv/web/vaccinationer/vaccin/influensavaccin/kontraindikationer-och-forsiktighetsmatt-vid-influensavaccinering>
Hämtad 16.12.2017

Institutionen för hälsa och välfärd (THL), *Riskgrupper på grund av sjukdom eller behandling*, (Uppdaterad 20.10.2017c)
Tillgänglig: <https://thl.fi/sv/web/vaccinationer/vaccin/influensavaccin/riskgrupper-pa-grund-av-sjuk-dom-eller-behandling>
Hämtad 10.11.2018

Institutet för hälsa- och välfärd (THL), *Vilka biverkningar kan influensavaccinet ha?*, (Uppdaterad 7.10.2015b)
Tillgänglig: <https://www.thl.fi/sv/web/vaccinationer/vaccin/influensavaccin/vilka-biverkningar-kan-influensavaccin-medfora->
Hämtad 16.12.2017

Järvinen&co, *Social psykologi*, (2009) Schildts & Södeströms, s.44-46

Lehmann, Birthe A. Ruiter, Robert AC. Wicker, Sabine. Chapman, Gretchen. Kok, Gerjo. *Medical students' attitude towards influenza vaccination*, (Accepted: 08.04.2015
Published online: 15.04.2015)
Hämtad 21.1.2018

Lumio, Jukka, Lääkärikirja Duodecim Terveyskirjasto, *Influenssa*, (1.11.2017)
Tillgänglig: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00570
Hämtad: 13.11.2017

Nationalencyklopedin, *Riskgrupp*, NE.se
Tillgänglig: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/riskgrupp>
Hämtad: 28.10.2018

Nationalencyklopedin, *Värdering*, NE.se
Tillgänglig: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/v%C3%A4rdering>
Hämtad: 17.12.2017

Pless, Anina. Shaw, David. McLennan, Stuart. Elger, Bernice S. *Nurses' attitudes towards enforced measures to increase influenza vaccination: A qualitative study*, (Accepted: 30.11.2016)
Hämtad 21.1.2018

Svenska Akademiens Ordlista, *Värdering*, (2015)
Tillgänglig: svenska.se <https://svenska.se/tre/?sok=v%C3%A4rdering&pz=2>
Hämtad: 17.12.2017

Svensk Ordbok, *Riskgrupp* (2009a)

Tillgänglig: svenska.se <https://svenska.se/tre/?sok=riskgrupp&pz=1>

Hämtad: 28.10.2018

Svensk Ordbok, *Värdering*, (2009b)

Tillgänglig: svenska.se <https://svenska.se/tre/?sok=v%C3%A4rdering&pz=2>

Hämtad: 17.12.2017

Tehy.fi, *Tehy: Rokotuspykälä selkiytettävä tai poistettava*, (16.11.2018) Tillgänglig:

<https://www.tehy.fi/fi/mediatiedote/tehy-rokotuspykala-selkiytettava-tai-poistettava>

Hämtad 19.11.2018

Van den Dool, C. Van Strien, A.M. Looijmans-Van den Akker, I. Bonten, M.J.M. Sanders, E.A. Hak, E. *Attitude of Dutch hospital personnel towards influenza vaccination” Vaccine* (2008), Vol. 26 nr 10, s. 1297-1302

Hämtad: 06.02.2018

Winroth, Jan & Rydqvist, Lars-Göran, *Hälsa & hälsopromotion: med fokus på individ-, grupp- och organisationsnivå*, (2008) s.34, Stockholm: SISU Idrottsböcker, 1 upplagan

Bilagor

Bilaga 1 – Presentation av valda artiklar

DATA BAS	HÄMTAD	SÖK- ORD	AVGRÄN SNINGAR	TRÄF FAR	FÖRFATTARE, ÅRTAL, TITEL OCH TIDSKRIFT
-------------	--------	-------------	-------------------	-------------	---

EBSCO	21.1.2018	Influenza vaccination AND atti- tudes	English, peer re- viewed	438	Pless, Shaw, McLennan, Elger: Nurses' attitudes to- wards enforced measures to increase influenza vaccina- tion: a qualitative study.
EBSCO	21.1.2018	Influenza vaccine AND stu- dents	English, peer re- viewed	210	Hunt, Arthur: Student nurses' reasons behind the decision to receive or decline influ- enza vaccine: A cross-sec- tional survey
EBSCO	21.1.2018	Influenza vaccine AND atti- tudes AND students	English, peer re- viewed	9	Lehmann, Ruitter, Wicker, Chapman, Kok: Medical stu- dents' attitude towards influ- enza vaccination.
EBSCO	21.1.2018	Influenza vaccine AND atti- tudes AND students	English, peer re- viewed	9	Faresi, Arvidsson, Boberg, Hagert, Gursky, Timpka: Swedish nursing and medical students' high vaccination adherence during the influ- enza A (H1N1) pandemic 2009: Insights for pandemic preparedness
EBSCO	21.1.2018	Influenza AND vaccine	Peer re- viewed	467	Edge, Goodwin, Isba, Kee- gan, 2017 Socialization, Indifference, and Convenience: Exploring

		AND attitudes			the Uptake of Influenza Vaccine Among Medical Students and Early Career Doctors, Qualitative health research
EBSCO	6.2.2018	Attitude AND Hospital personnel OR Towards influenza vaccination	Peer reviewed	2	Van den Dool, Van Strien, Looijmans-Van den Akker, Bonten, Sanders, Hak, 2008 Attitude of Dutch hospital personnel towards influenza vaccination, Vaccine
EBSCO	6.2.2018	Vaccine OR vaccination AND influenza AND attitude	Peer reviewed	113,8 18	Hagemeister, Stock, Ludwig, Heuschmann, Vogel, 2018 Self-reported influenza vaccination rates and attitudes towards vaccination among health care workers: results of a survey in a German university hospital, Public Health (Elsevier)

Bilaga 2 – Intervjufrågorna

Pilotintervjun:

- 1) Är du medveten om vad influensavaccinet är för någonting?
- 2) Vad anser du att det finns för fördelar eller nackdelar med vaccinet?
- 3) Vad känner du till om den förändrade smittskyddslagen som trädde i kraft 1.3.2018
- 4) Vad tycker du om den nya lagförändringen
- 5) Vad anser du om att andra yrkesgrupper också borde vaccinera sig mot influensan?
- 6) Tror du att lagförändringen kommer att påverka framtidens vårdstudenter i deras yrkesval, i sådant fall positivt eller negativt och varför?

Intervjufrågorna:

- 1) Är du medveten om vad influensavaccinet är för någonting?
- 2) Vad anser du att det finns för fördelar med vaccinet?
- 3) Vad anser du att det finns för nackdelar med vaccinet? (inom sjukvården?)
- 4) Vad känner du till om den förändrade smittskyddslagen som trädde i kraft 1.3.2018?
- 5) Vad tycker du om den nya lagförändringen
- 6) Anser du att andra yrkesgrupper i samhället också bör vaccinera sig mot influensan? Motivera ditt svar.
- 7) Tror du att lagförändringen kommer att påverka framtidens vårdstudenter i deras yrkesval och i sådana fall positivt eller negativt och varför?

Bilaga 3 – Information som delgavs under intervjuerna

Under intervjuerna delgavs informanterna en kort sammanfattad information om influensavaccinet samt om den förnyade smittskyddslagen. Informationen om influensavaccinet gavs efter fråga nummer 1, och informationen om den förnyade smittskyddslagen gavs efter fråga 4.

Information om influensavaccinet:

Influensavaccinet injiceras för att skydda människor ifrån att drabbas av influensan. Influensavaccinet är till för att kroppens egna immunsystem tillverkar antikroppar, ett eget skydd, mot influensan. (FASS, 2017)

Information om smittskyddslagen:

Lagen gällande smittsamma sjukdomar uppdaterades 9.3.2017 i enlighet med social- och hälsovårdsministeriets beslut för att öka patientsäkerheten genom att effektivera personalens vaccinationer. Lagen gäller även studerande inom social- och hälsovård som utför arbetspraktik med patient- och klientgrupper. (Finlex, 2017) Från och med 1.3.2018 är arbetsgivaren skyldig att säkerställa att personer med t.ex. lågt immunförsvar med risk att insjukna i influensa vårdas enbart av personer med influensavaccinet i kraft. (THL, 2017)

Bilaga 4 – Informationsblankett

Delges till informanterna i studien ”Vårdstudenters attityd till influensavaccin”:

Denna studie är en del av projektet ”Vi bryr oss om” och är initierat av HUS. Skribenterna är Sofia Johansson och Linda Sandberg, som är tredje årsstuderande på Arcada. Studien utreder attityder gällande influensavaccin i och med lagförändringen i smittskyddslagen fr.o.m. 1.3.2018. **Kontaktuppgifter gällande frågor:** tel: xxxxxxxxxxx (Linda) xxxxxxxxxxx (Sofia), epost: xxx@xxx(Linda) xxx@xxx(Sofia), handledande lärare: Petra Ekman tel: xxxxxxxxxxxx epost: xxx@xxx

Det är frivilligt att delta i intervjun. Den intervjuade har rätt att när som helst avbryta sitt deltagande i studien eller vägra svara på frågor som ställs honom eller henne. Intervjun uppskattas ta ungefär 30 minuter. Intervjun utförs inom högskolans utrymmen och bägge skribenter närvarar. Frågorna ges inte på förhand. Intervjun spelas in på en diktafon och transkriberas sedan. Efter att intervjun har skrivits rent, så förstörs ljudmaterialet. Då studien blir klar förstörs även det skriftliga materialet från intervjun.

Enbart skribenterna deltar i intervjun med informanten. Det som sägs ytterom inbandningen av intervjun kan inte användas i studien. Skribenterna behandlar ljudfilen och skyddar den med inloggningskoder. Personuppgifter ges inte till utomstående vid något skede under studien. Resultaten kommer att behandlas i skribenternas examensarbete och arbetet publiceras på theseus.fi då det är klart.

Namn som kommer upp under intervjun tas bort eller ändras till andra namn för att förstärka anonymiteten. Vid behov ändras eller tas även bort namn på områden eller specifika namn på t.ex. arbetsplatser, för att försäkra om att personen som intervjuas inte kan kännas igen av en utomstående. Saker som kommer upp under intervjun återberättas i studien på ett sätt där den som intervjuas eller andra som nämns under intervjun inte kan kännas igen. Ifall direktcitrat görs i studien så beaktas anonymiteten. Studien kommer inte nämna några namn eller annan personlig information som t.ex. kön eller ålder, om informanten. Information om informantens utbildningsprogram eller årskurs.

Jag har läst informationen och ger mitt samtycke till att delta i intervjun.

Tid och plats, underskrift, namnförtydligande

Bilaga 5 – HNS Värderingar

